

Prvi ekrani

Ljiljana Čulić, mag. paed. et soc.

Konferencija „Sigurnost djece na internetu: Od prevencije do reakcije”

28.04.2025., Pula

Zašto razgovaramo o ovoj temi?

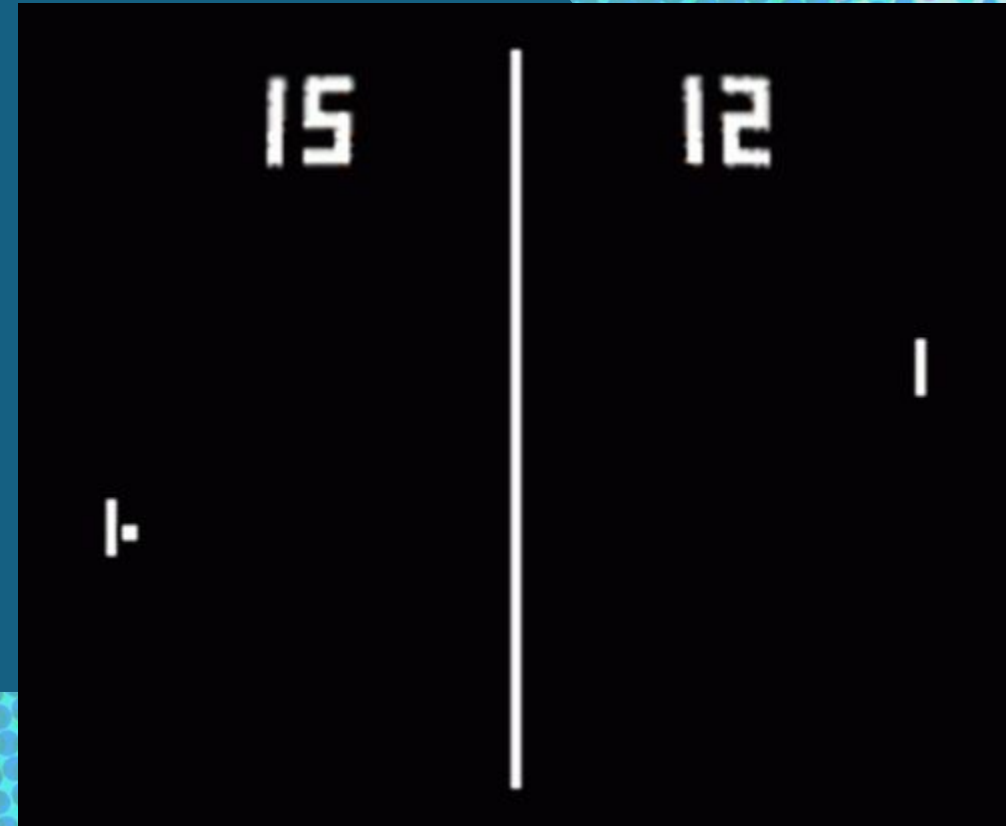
PORAŽAVAJUĆE BROJKE

Više od 4000 djece dobilo odgodu upisa u prvi razred, stručnjaci objasnili zašto: "Dobiju slikovnicu pa pokušavaju povećati cvjetić kao na mobitelu"

U ponedjeljak kreće nova školska godina, no više od 4000 djece i ove je godine dobilo odgodu upisa u prvi razred osnovne škole. Stručnjaci objašnjavaju zašto toliko djece dobiva odgodu.

Digitalna tehnologija

- „Općenito, ima više tantruma nakon gledanja ekrana.“
Roditelj dvogodišnjeg dječaka
- „YouTube videa gdje se roditelji igraju sa svojom djece. Djeca se neprimjereno ponašaju, a roditelj ih ne disciplinira i onda se moje dijete tako ponaša kao djeca na YouTubeu“ **Roditelj 5-godišnje djevojčice**
- „Vidio je YouTube video gdje ljudi utrpavaju marshmallowe u usta, pokušao kod kuće i zamalo se ugušio. Morala sam zvati 911.“ **Roditelj 8-godišnjeg dječaka**

Kada je vrijeme za prve ekrane?

- **ISTRAŽIVANJA** pokazuju:

- Sve ranije izlaganje ekranima – korištenje ekrana postaje dječje svakodnevno iskustvo
- **Američka pedijatrijska akademija**
 - Do 18 mjeseci – ne treba poticati provođenje vremena pred ekranom, osim za komunikaciju s članovima obitelji preko video chata
 - Od 18 mjeseci do dvije godine – pažljivo birani kvalitetni programi i aplikacije uz obavezno prisustvo roditelja, zajedničko vrijeme
 - Od dvije do pet godina – do sat vremena dnevno
 - Od 6 godina – pravila korištenja medija, paziti da vrijeme koje dijete provodi pred ekranom ne umanjuje vrijeme potrebno za ostale bitne aktivnosti

A child is sitting on a light-colored rug, facing a large television set. The television is displaying a landscape scene with mountains and a bright sun or moon. The room is dimly lit, with a lamp visible in the background. The overall tone of the image is soft and contemplative.

- **Slovenske preporuke:**

- Do 2 godine – dijete ne bi trebalo biti izloženo zaslonima
- Od 2 do 5 godina – manje od 1 sat dnevno uz prisustvo roditelja
- Od 6 do 9 godina – 1 sat dnevno
- Od 10 do 12 godina – 1,5 sat dnevno

- **Nema jednoznačne preporuke, potrebno uzeti u obzir**

- Dob
- Razvojne mogućnosti
- Kontekst u kojemu dijete odrasta

Više vremena pred ekranom = kraća koncentracija?

- djeca = digitalni urođenici
- koncentracija je kraća - za „stari“, tradicionalni način učenja,
- ... ali koncentracija za videoigre nije kraća?

Što nam to govori?

- Digitalni urođenici teže interaktivnosti – brzoj reakciji na svaku od svojih radnji.

Pregled istraživanja o povezanosti upotrebe medija i razvoja djece (Perić i sur, 2022)

- **Djeca u Hrvatskoj** u upotrebi digitalne tehnologije, posebno interneta, **ne razlikuju** se od svojih **vršnjaka** u razvijenim **europskim** i **američkim** državama.
- Istraživanja pokazuju da provođenje **više** vremena uz digitalne tehnologije je povezano s:
 - **smanjenom tjelesnom aktivnosti** u djece predškolske i školske dobi te adolescenata, kao i smanjenim **boravkom u prirodi** i vremenom provedenim u **drugim aktivnostima**.
 - **poteškoćama u spavanju** (najčešće kod djece koja rabe uređaje prije polaska na spavanje)
 - **umorom** očiju i **bolovima** u vratu
 - **smanjenom jačinom stiska**, posebno u dominantnoj ruci, te **smanjenom funkcionalnom aktivnosti ruku**
 - slabijim **motoričkim** vještinama/lošijim vještinama **pisanja** (prema Perić i sur., 2022)

KVANTITETA vs. KVALITETA

- Što moje dijete gleda (a ne samo koliko vremena)?

- Postaviti pravilo o **zabrani** gledanja **kratkih** videozapisa (prebrzo, nema edukativnu svrhu, raspršuje pažnju, često neprimjeren sadržaj)
- **Prednost** dati **dugometražnim** sadržajima/ filmovima (s prosocijalnom tematikom)
- **Zabraniti** sve društvene mreže za djecu mlađu od 13 godina
 - Youtube, TikTok, Snapchat, Whatsapp, Viber.....

- Mlađa djeca teže **poimaju koncept vremena**

- **Vizualno** prikazati preostali dio vremena
- **Najaviti** da će se ubrzo vrijeme potrošiti
 - npr. Imaš još 10 minuta, što želiš još pogledati/postići u igrici?

Edukativni sadržaji u ranoj dobi?!

- Dojenčad i djeca rane dobi **nemaju sposobnost** učenja preko tv sadržaja – **dvodimenzionalni sadržaji nisu primjereni** mlađoj djeci jer je djetetu, da bi moglo učiti iz tih sadržaja, potrebna trodimenzionalna dimenzija.
- **Nedostatak trodimenzionalnosti** djetetu **onemogućava** da preko ekrana „uči“, jer dijete **nema** sposobnost prebacivanja slike iz dvodimenzionalne dimenzije u pravu, trodimenzionalnu stvarnost.
- Screen time u ovoj dobi je uglavnom **pasivan** te **nema edukacijsku svrhu** – kao što to neki mediji promoviraju.

Ekрани kroz dječje oči: Što vide i što razumiju?

• Od dvije do 7 godine:

- Čimbenici koji ovise o utjecaju ekrana: **društveni kontekst gledanja, sadržaj i vrijeme** izloženosti
- **Kvaliteta** roditeljstva = **topli, podržavajući** roditeljski odnosi i obrazovni sadržaji doprinose učenju/ **nedosljednost** od strane roditelja, **pretjerana** izloženost i **neprimjereni** sadržaji pružaju veću vjerojatnost negativnih utjecaja.
- Izloženost **prosocijalnim** situacijama na ekranima povezana je s **višom** razinom **prosocijalnog** ponašanja
- **Korist obrazovnih** aplikacija = ali **nedostatak** takvih aplikacija široj javnosti!
- zajedničko gledanje svih vrsta ekrana s odraslima **može povećati** razinu naučenog kod djece.

Ključna je roditeljska uključenost prilikom izlaganja djece ekranima. engl. scaffolding

Ekрани kroz dječje oči: Što vide i što razumiju?

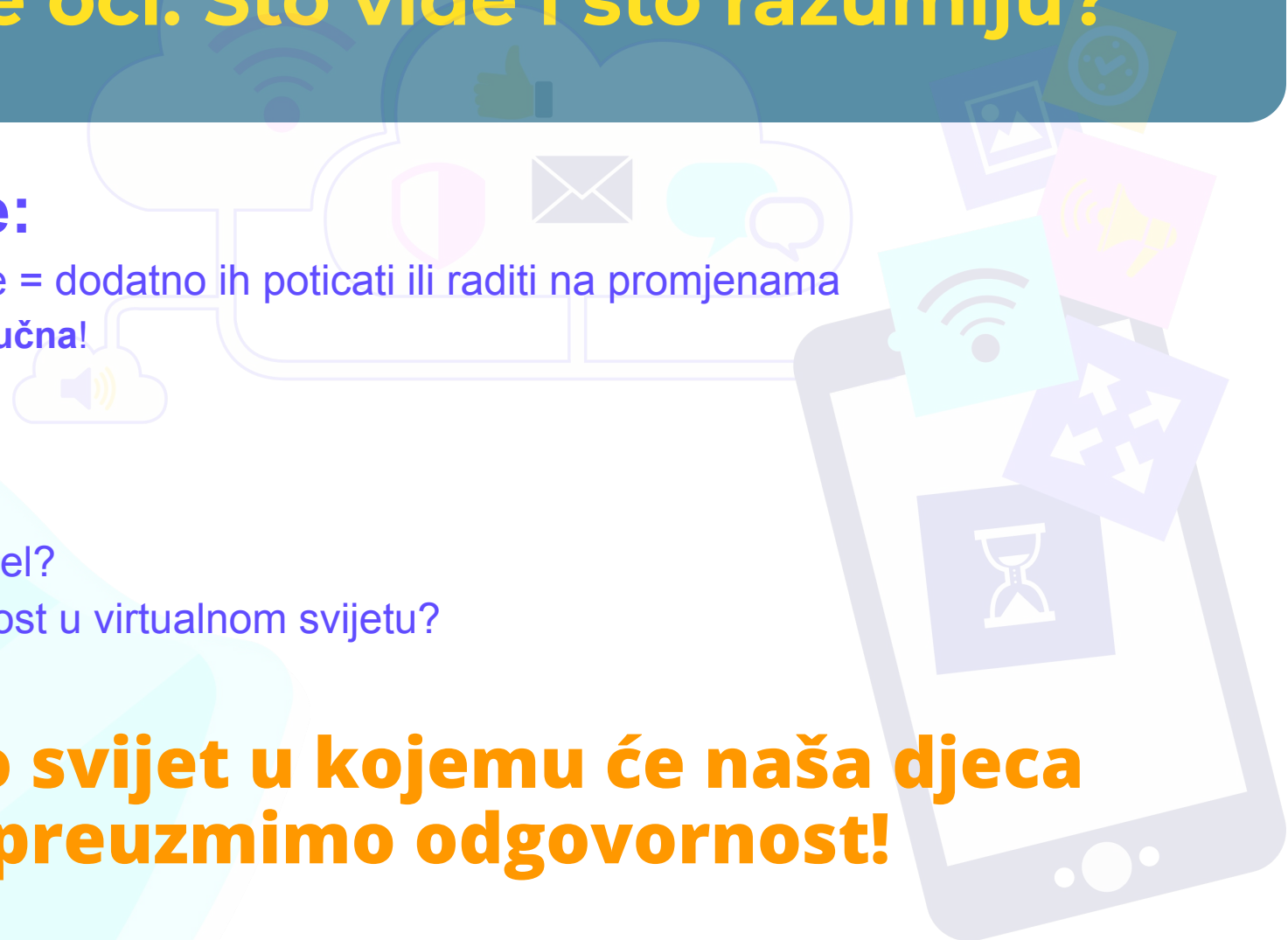
- **Od 7 godina na dalje:**

- Već usvojene digitalne navike = dodatno ih poticati ili raditi na promjenama
- Suradnja s roditeljima je **ključna!**

- **Pitanja:**

- **Kada** je vrijeme za prvi mobitel?
- Ima li dijete **pravo** na privatnost u virtualnom svijetu?

Mi sada stvaramo svijet u kojemu će naša djeca odrastati – preuzmimo odgovornost!

NADZOR KORIŠTENJA INTERNETA

- Čija je odgovornost?

NADZOR

- Jedan od najvažnijih preventivnih aktivnosti
- Roditelji su odgovorni za nadzor, ali...
- Učitelji
 - Vještiji u korištenju interneta od roditelja
 - Učinkovitije prepoznaju nasilje i rizična ponašanja
 - Bolje educiraju roditelje o tim pitanjima

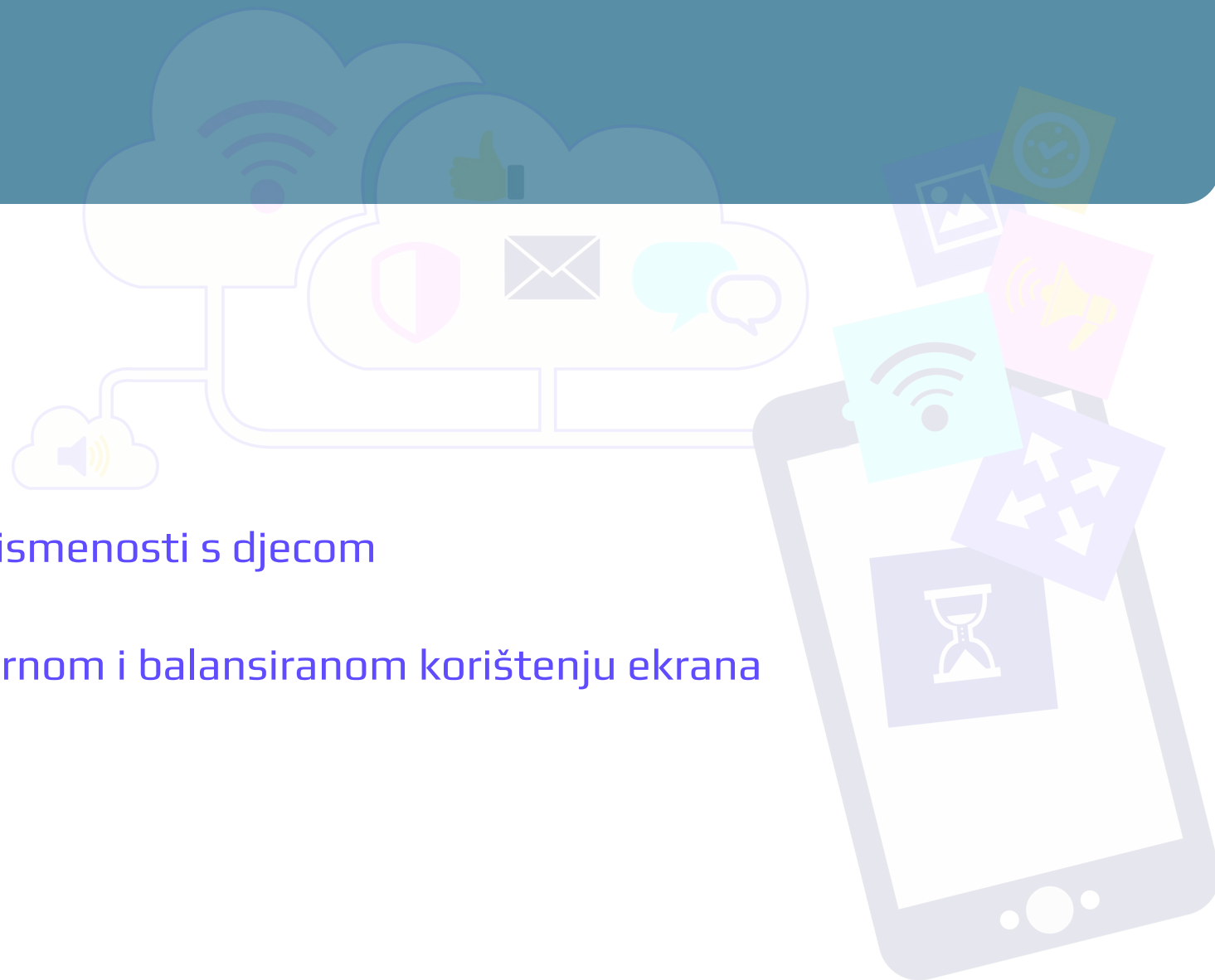
Kako razgovarati s djecom o virtualnom svijetu?

- Digitalni urođenici vs. digitalni pridošlice
- Virtualni svijet = stvarni svijet
- Opsežna uporaba tehnologije ne jamči visoku razinu digitalne pismenosti.
- U Hrvatskoj 15-20% kućanstava nije spojeno na internet.

Uloga stručnjaka

- **Koristiti** medije s djecom
- **Razgovor** s roditeljima
- Razvijanje **kritičke** medijske pismenosti s djecom
- **Distribuirati** materijale o sigurnom i balansiranom korištenju ekrana
 - CSI.hr, sini.hr, netica.hr

POTREBNO JE CIJELO SELO ZA ODGOJ DJETETA.

**Dijete koje nije
prihvaćeno od sela
spalit će to selo samo
da osjeti toplinu**

Afrička poslovice

Uloga stručnjaka:

podrška
prisutnost
odnos

e-mail:
ljiljana.culic@cnzd.org

